

Nastroje społeczne w październiku

Przedruk i rozpowszechnianie
tej publikacji **w całości** dozwolone
wyłącznie za zgodą CBOS.
Wykorzystanie **fragmentów**
oraz danych empirycznych
wymaga podania źródła

Znak jakości przyznany CBOS przez Organizację Firm Badania Opinii i Rynku 14 stycznia 2016 roku

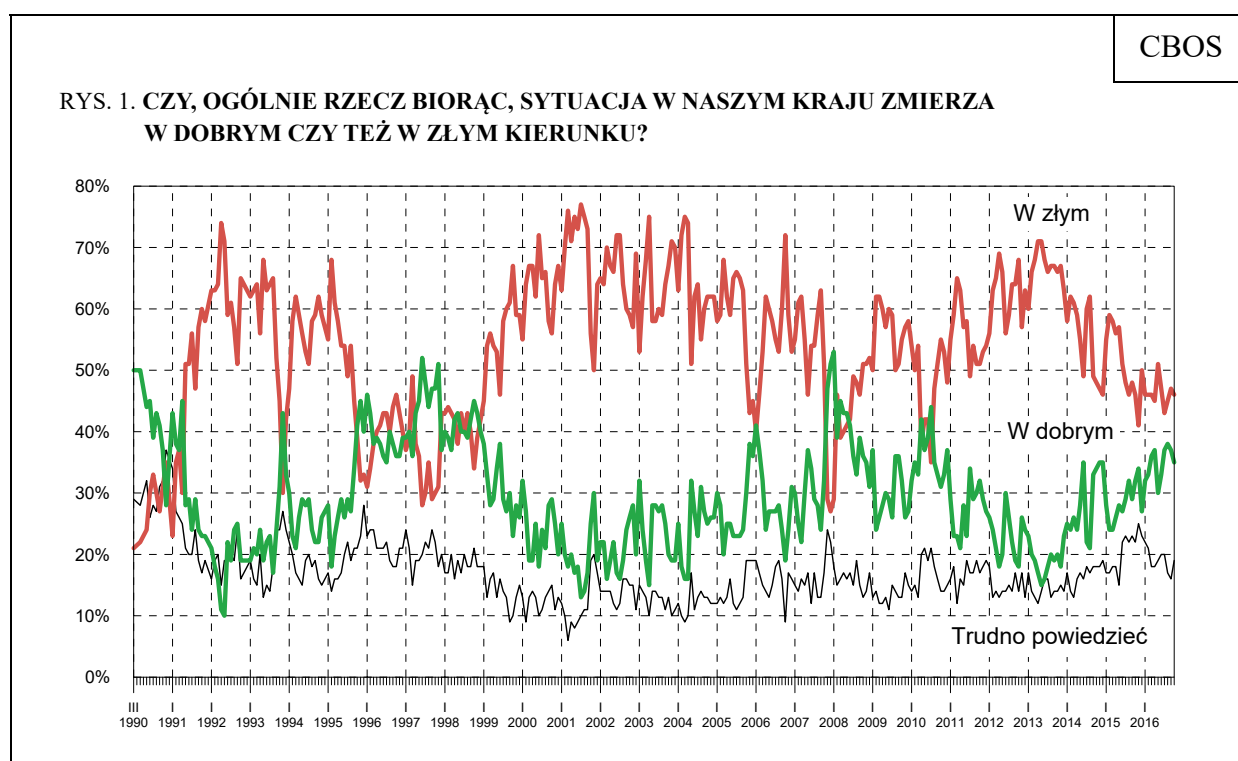

Fundacja Centrum Badania Opinii Społecznej
ul. Świętojerska 5/7, 00-236 Warszawa
e-mail: sekretariat@cbos.pl; info@cbos.pl
<http://www.cbos.pl>
(48 22) 629 35 69

Październik¹ nie przyniósł większych zmian w nastrojach społecznych – w dalszym ciągu prawie połowa Polaków jest niezadowolona z rozwoju sytuacji w kraju. Minimalnie gorsze niż przed miesiącem są prognozy rozwoju sytuacji w Polsce w najbliższym roku. Jedyne korzystne zmiany to wzrost zadowolenia pracujących z sytuacji w ich zakładach pracy oraz rekordowo niskie poczucie zagrożenia bezrobociem.

OCENY

Tak jak miesiąc temu, niemal połowa badanych (46%) jest rozczarowana **kierunkiem zmian zachodzących w kraju**, a tylko jedna trzecia (35%) ocenia je pozytywnie.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (317) przeprowadzono metodą wywiadów bezpośrednich (face-to-face) wspomaganą komputerowo (CAPI) w dniach 8–19 października 2016 roku na liczącej 937 osób reprezentatywnej próbie losowej dorosłych mieszkańców Polski.

Tabela 1

Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
W dobrym	32	34	27	32	33	36	37	30	33	37	38	37	35
W złym	46	41	50	46	46	46	45	51	47	43	45	47	46
Trudno powiedzieć	22	25	23	22	21	18	18	19	20	20	17	16	19

Na podstawie wyników badań można stwierdzić wyraźną korelację dodatnią między zadowoleniem z kierunku rozwoju sytuacji w Polsce a pravicowymi poglądami politycznymi respondentów i częstszym ich udziałem w praktykach religijnych (zob. tabela aneksowa 1). W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z rozwoju sytuacji w kraju przeważa nad niezadowoleniem (i to zdecydowanie – 80% opinii pozytywnych) jedynie wśród zadeklarowanych wyborców PiS. Z kolei respondenci, którzy – według własnych deklaracji – w ewentualnych wyborach parlamentarnych poparliby Nowoczesną Ryszarda Petru, PO lub ruch Kukiz'15, podobnie jak osoby niezainteresowane udziałem w głosowaniu i niezdecydowane, czy głosować, najczęściej źle wypowiadają się o kierunku zmian w Polsce, przy czym najbardziej krytyczni w tym względzie są sympatycy Nowoczesnej (78% ocen negatywnych) i PO (74%).

Tabela 2

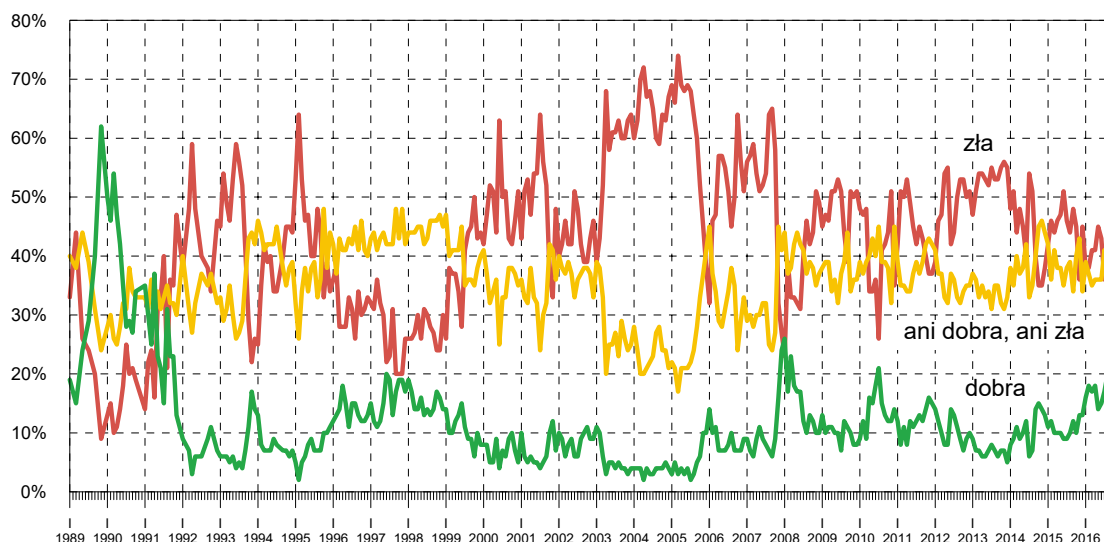
Elektoraty*	Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?		
	W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć
	w procentach		
Platforma Obywatelska	16	74	10
Prawo i Sprawiedliwość	80	7	13
Kukiz'15**	31	51	18
Nowoczesna	10	78	12
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	27	43	30
Niezamierzający brać udziału w wyborach	18	61	21

* Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

**Ze względu na małą liczebność próby (N=36) dane dotyczące tego elektoratu należy interpretować z ostrożnością

W ciągu miesiąca w zasadzie nie zmieniły się również opinie na temat funkcjonowania sceny politycznej – dwie piąte ankietowanych (41%) wyraża niezadowolenie z **sytuacji politycznej w Polsce**, nieco mniejsza grupa (36%) uznaje ją za przeciętną, a niespełna jedna piąta (19%) – za dobrą.

RYS. 2. **JAK PAN(I) OGÓLNIIE OCENIA OBECNĄ SYTUACJĘ POLITYCZNĄ W POLSCE?
CZY JEST ONA:**

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 3

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobra	10	13	13	16	18	17	18	14	15	17	20	18	19
– ani dobra, ani zła	40	43	34	39	37	35	36	36	36	41	35	36	36
– zła	45	36	45	38	38	41	41	45	43	36	40	39	41
Trudno powiedzieć	5	8	8	7	7	7	5	5	6	6	5	7	4

W większości grup wyodrębnionych na podstawie kryteriów społeczno-demograficznych sytuacja na polskiej scenie politycznej postrzegana jest najczęściej jako przeciętna lub zła. Pozytywne opinie relatywnie częściej niż inni wyrażają respondenci praktykujący religijnie kilka razy w tygodniu (41% z nich uważa, że sytuacja polityczna w Polsce jest dobra) oraz określający swoje poglądy jako prawicowe (38%). Najbardziej krytyczne są natomiast osoby w ogóle nieuczestniczące w praktykach religijnych (76% opinii negatywnych) oraz praktykujące religijnie kilka razy w roku (52%), o lewicowych (65%) oraz centrowych (52%) poglądach politycznych, mieszkające w największych miastach (59%), niezadowolone ze swojej sytuacji materialnej (57%), a z drugiej strony – osiągające

najwyższe dochody *per capita* (51%). W grupach zawodowych największe niezadowolenie z sytuacji politycznej w Polsce wyrażają przedstawiciele kadry kierowniczej i specjalistów wyższego szczebla (52%) – zob. tabela aneksowa 2.

W potencjalnych elektoratach partyjnych zadowolenie z obecnej sytuacji politycznej w kraju wyrażają przede wszystkim zwolennicy PiS (52% ocen pozytywnych). Z kolei największym krytycyzmem w tym względzie – podobnie jak w ocenie ogólnej sytuacji w Polsce – cechują się sympatycy Nowoczesnej Ryszarda Petru (76% ocen negatywnych) i PO (63%). Wśród potencjalnych wyborców ruchu Kukiz'15, podobnie jak wśród osób niezdecydowanych co do uczestnictwa w ewentualnych wyborach parlamentarnych, najczęstsze są oceny ambiwalentne.

Tabela 4

Elektoraty*	Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:			
	dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć
	w procentach			
Platforma Obywatelska	6	27	63	4
Prawo i Sprawiedliwość	52	35	10	3
Kukiz'15**	9	45	41	5
Nowoczesna	2	22	76	0
Niezdecydowani, czy wziąć udział w wyborach	17	44	32	7
Niezamierzający brać udziału w wyborach	7	38	48	7

*Określone na podstawie deklaracji głosowania w ewentualnych wyborach parlamentarnych

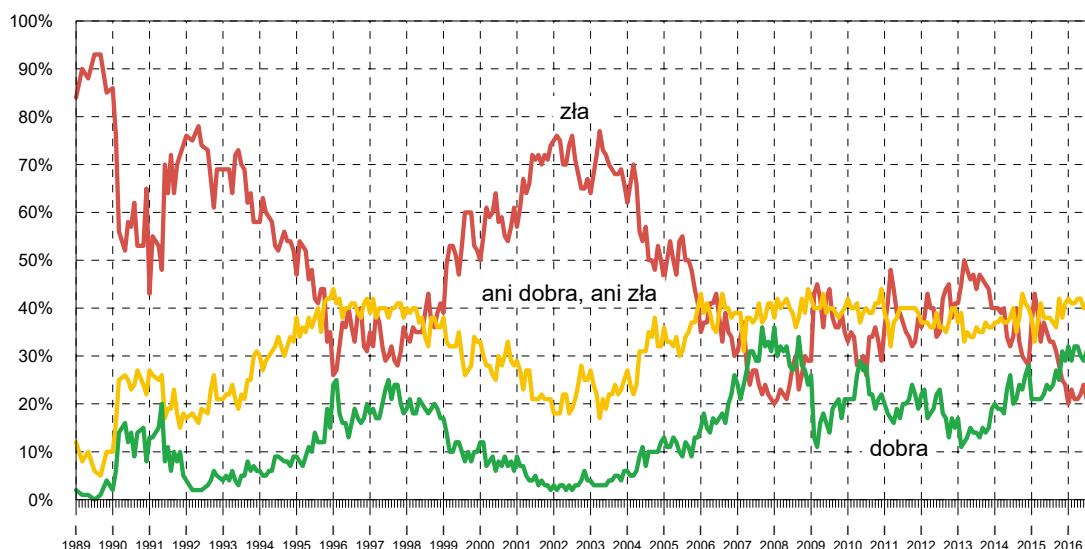
**Ze względu na małą liczebność próby (N=36) dane dotyczące tego elektoratu należy interpretować z ostrożnością

Stabilne pozostały też oceny **sytuacji gospodarczej kraju** – dwie piąte respondentów (40%) uważa, że nie jest ona ani dobra, ani zła, jedna trzecia (33%) ocenia ją pozytywnie, a ponad jedna piąta (22%) negatywnie.

Tabela 5

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobra	25	31	29	32	29	32	32	30	29	31	32	31	33
– ani dobra, ani zła	42	38	41	42	41	41	42	42	40	41	43	42	40
– zła	28	25	24	20	23	21	21	22	24	21	19	21	22
Trudno powiedzieć	5	6	6	6	7	6	5	6	7	7	6	6	5

RYS. 3. JAK PAN(I) OGÓLNIENIE OCENIA OBECNĄ SYTUACJĘ GOSPODARCZĄ W POLSCE? CZY JEST ONA:

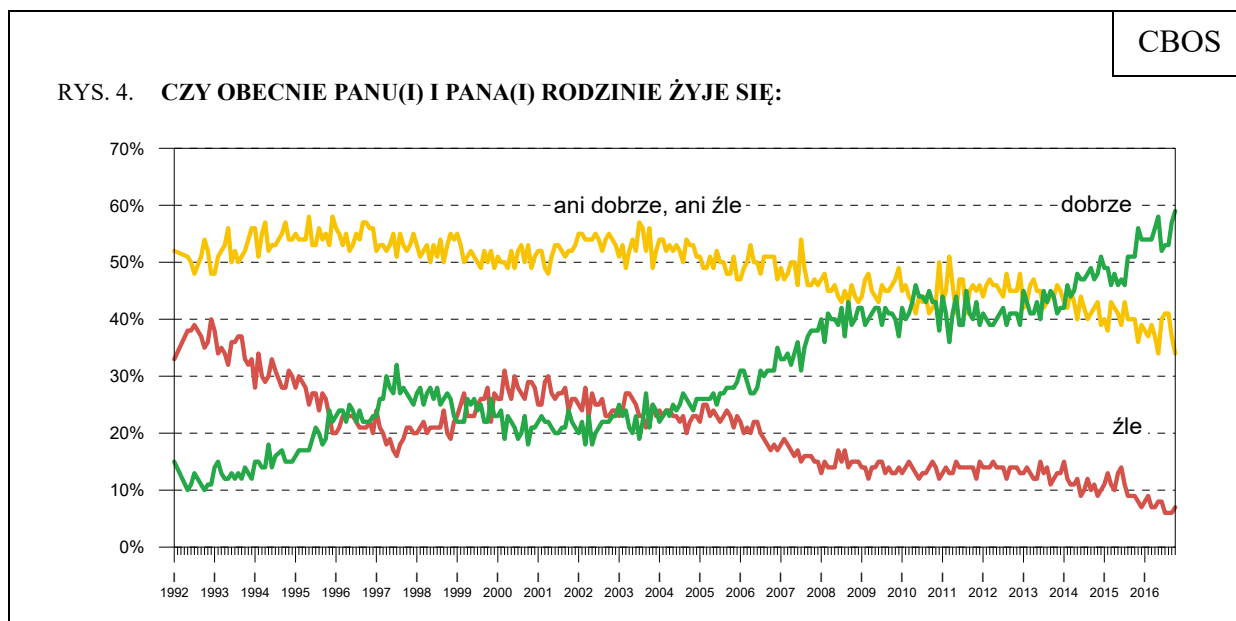
Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Wyrażane zadowolenie z kondycji polskiej gospodarki również jest zróżnicowane w zależności od religijności i orientacji politycznej respondentów, ale jego poziom dodatkowo kształtują w pewnym zakresie takie cechy badanych, jak sytuacja materialna, status zawodowy, wykształcenie, wielkość miejscowości zamieszkania, a także płeć, przy czym najbardziej znacząca w tym kontekście okazuje się ocena własnej sytuacji materialnej (zob. tabela aneksowa 3).

Porównywalne z wrześniowymi są oceny **poziomu życia respondentów i ich rodzin**. Niemal trzy piąte ankietowanych (59%) twierdzi, że im i ich rodzinom żyje się dobrze, jedna trzecia (34%) uważa, że przeciętnie, a co czternasty badany (7%) – że źle.

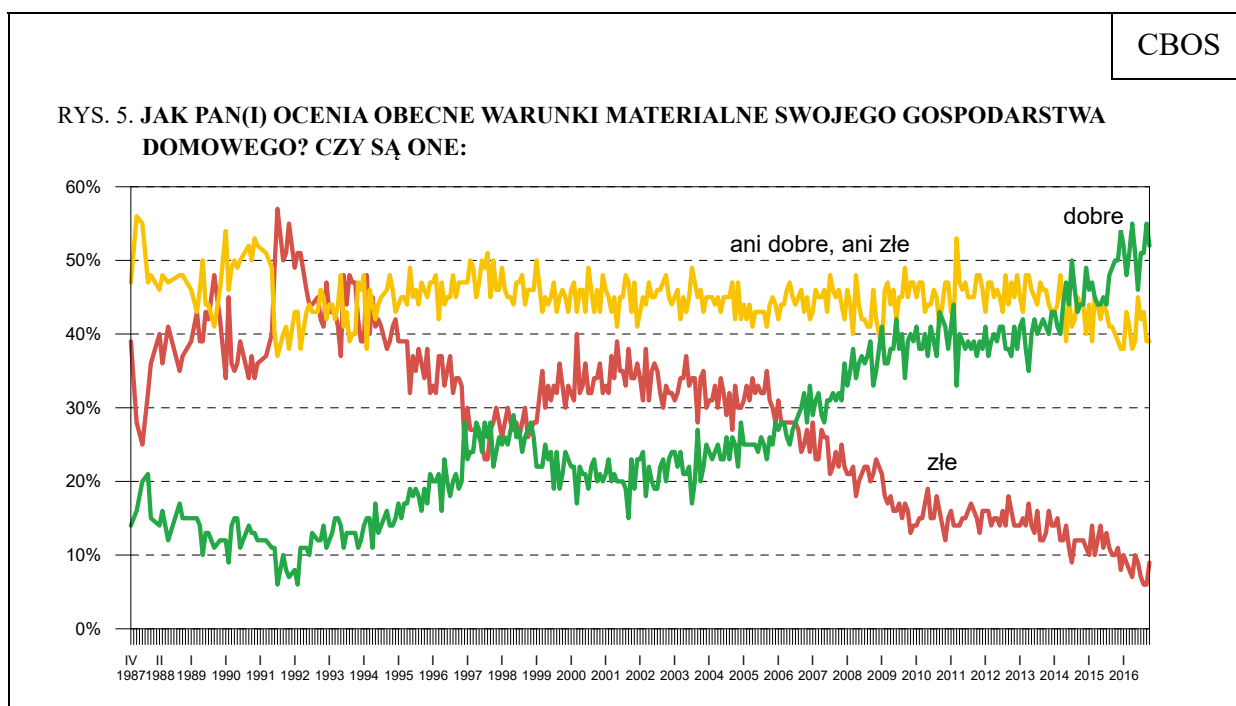
Tabela 6

Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobrze	51	56	54	54	54	54	56	58	52	53	53	57	59
– ani dobrze, ani źle	40	36	39	38	37	39	37	34	40	41	41	37	34
– źle	9	8	7	8	9	7	7	8	8	6	6	6	7

Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Minimalnie gorsze niż we wrześniu są z kolei oceny **warunków materialnych gospodarstw domowych** respondentów. Obecnie nieco ponad połowa jest nimi usatysfakcjonowana (52%, spadek o 3 punkty procentowe), blisko dwie piąte określa je jako przeciętne (39%), a co jedenasty wyraża niezadowolenie (9%, wzrost o 3 punkty).

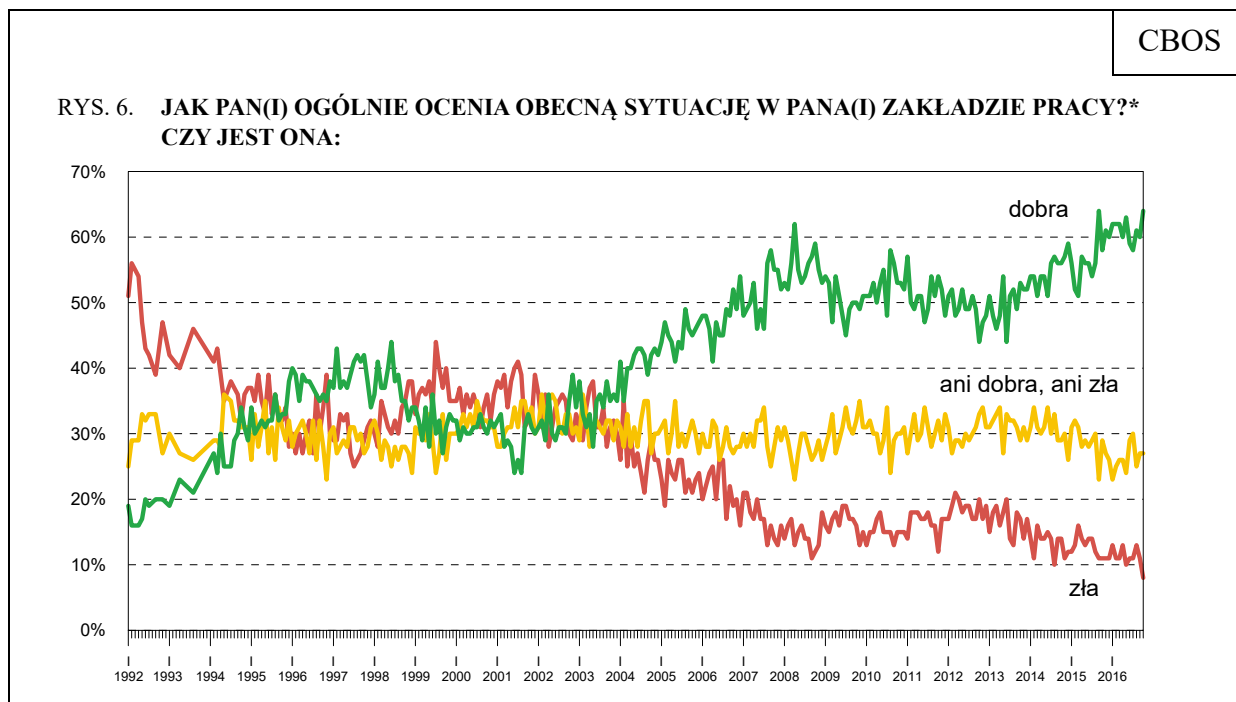
Do marca 1992 roku pytanie brzmiało: „Jak ocenia Pan(i) swoje (rodziny) obecne warunki materialne?”, a środkową kategorią skali było „średnie, przeciętne”

Tabela 7

Jak Pan(i) ocenia obecne warunki materialne swojego gospodarstwa domowego? Czy są one:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– dobre	50	50	54	52	48	51	55	51	46	51	51	55	52
– ani dobre, ani złe	40	39	38	38	43	41	38	39	45	42	43	39	39
– złe	10	11	8	10	9	8	7	10	9	7	6	6	9

Zadowolenie z poziomu życia częściej niż inni deklarują ankietowani lepiej wykształceni, osiągający wyższe dochody *per capita* oraz będący w młodszym wieku. W grupach społeczno-zawodowych największe zadowolenie z poziomu życia deklarują: kadra kierownicza i specjaliści z wyższym wykształceniem, uczniowie i studenci, pracownicy administracyjno-biurowi, prywatni przedsiębiorcy oraz personel średniego szczebla (zob. tabela aneksowa 4).

W październiku nieznacznie poprawiły się oceny sytuacji w zakładach pracy. Przybyło pracujących, którzy uważają, że kondycja firm, w których są zatrudnieni, jest dobra (wzrost o 4 punkty procentowe, do 64%), jednocześnie ubyło pracowników określających ją jako złą (spadek o 3 punkty, do 8%).

* Odpowiedzi osób pracujących. Pominięto odpowiedzi „trudno powiedzieć”

Tabela 8

Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
N*	580	501	507	574	543	535	612	580	516	501	568	520	497
– dobra	58	61	60	62	62	62	60	63	59	58	61	60	64
– ani dobra, ani zła	29	27	26	23	25	26	26	24	29	30	25	27	27
– zła	11	11	11	13	11	11	13	10	11	11	13	11	8
Trudno powiedzieć	2	1	3	2	2	1	1	3	1	1	1	2	1

Oceny sytuacji w zakładach pracy związane są w dużej mierze ze statusem materialnym pracujących. Niezadowolenie z niej wyrażają przede wszystkim ci, którzy osiągają najniższe dochody *per capita*, oraz niezadowoleni z warunków materialnych swoich gospodarstw domowych. Biorąc pod uwagę status zawodowy można stwierdzić, że są to przede wszystkim rolnicy (zob. tabela aneksowa 5).

PRZEWIDYWANIA

W październiku nieco wzrósł odsetek ankietowanych przewidujących pogorszenie **sytuacji w kraju** w najbliższym roku (o 3 punkty procentowe, do 29%), jednocześnie ubyło tych, którzy twierdzą, że się ona nie zmieni (o 3 punkty, do 38%). Poprawy sytuacji w Polsce, podobnie jak przed miesiącem, oczekuje co czwarty respondent (25%).

Tabela 9

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
Poprawi się	19	24	24	30	28	27	27	21	23	25	24	26	25
Nie zmieni się	51	44	35	33	33	36	37	39	42	42	44	41	38
Pogorszy się	15	20	29	26	29	31	27	31	27	24	23	26	29
Trudno powiedzieć	15	12	12	11	10	6	9	9	8	9	9	7	8

Nie zmieniły się przewidywania dotyczące **jakości życia politycznego w kraju**. Nadal jedna czwarta badanych (26%) twierdzi, że w najbliższych dwunastu miesiącach sytuacja polityczna w Polsce się pogorszy, niespełna jedna piąta (18%) wyraża opinię przeciwną, a najczęstszy (45% wskazań) jest pogląd, że sytuacja w tym zakresie nie ulegnie zmianie.

Tabela 10

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja polityczna w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawi się	19	24	25	28	23	23	23	19	18	19	18	19	18
– nie zmieni się	45	38	33	31	37	39	43	44	44	48	47	48	45
– pogorszy się	18	25	31	30	30	29	25	30	26	21	25	25	26
Trudno powiedzieć	18	13	11	11	10	9	9	7	12	12	10	8	11

Minimalnie bardziej pesymistyczne niż we wrześniu są prognozy **sytuacji gospodarczej kraju**. Jej pogorszenia obawia się obecnie co piąty badany (21%, wzrost o 3 punkty procentowe), większą grupę stanowią osoby spodziewające się poprawy (28%). W dalszym ciągu największy odsetek respondentów (41%, spadek o 5 punktów) nie przewiduje zmian w tej dziedzinie.

Tabela 11

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja gospodarcza w Polsce:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawi się	22	27	24	30	24	28	29	22	22	25	25	27	28
– nie zmieni się	52	47	43	37	41	42	46	47	45	47	45	46	41
– pogorszy się	11	14	20	20	24	20	17	21	20	17	19	18	21
Trudno powiedzieć	15	12	13	13	11	10	8	10	13	11	11	9	10

W ciągu miesiąca minimalnie zwiększyła się grupa badanych obawiających się pogorszenia **jakości życia** swojej **rodziny** (o 3 punkty procentowe, do 12%), zarazem zmniejszył się odsetek tych, którzy sądzą, że w najbliższym roku poziom życia ich gospodarstw domowych nie zmieni się (o 4 punkty, do 58%). Poprawy w tym zakresie, podobnie jak przed miesiącem, oczekuje co piąty respondent (21%).

Tabela 12

Jak Pan(i) sądzi, czy za rok Panu(i) i Pana(i) rodzinie będzie się żyło:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– lepiej	20	23	22	25	23	25	24	20	22	20	22	20	21
– tak samo	61	58	58	56	58	58	59	58	60	63	59	62	58
– gorzej	9	9	10	8	9	9	10	13	8	9	10	9	12
Trudno powiedzieć	10	10	10	11	10	8	7	9	10	8	9	9	9

W stosunku do września nieznacznie wzrósł również odsetek ankietowanych, którzy prognozują pogorszenie **warunków materialnych swoich gospodarstw domowych** (z 8% do 10%). Poprawy spodziewa się niespełna jedna piąta badanych (18%), a niemal trzy czwarte (72%) sądzi, że w najbliższych dwunastu miesiącach ich sytuacja materialna nie ulegnie zmianie.

Tabela 13

Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku warunki materialne Pana(i) gospodarstwa domowego:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– poprawią się	17	23	22	24	19	18	21	18	17	21	20	19	18
– pozostaną bez zmian	75	68	70	69	72	74	71	72	76	71	72	73	72
– pogorszą się	8	9	8	7	9	8	8	10	7	8	8	8	10

W porównaniu z poprzednim miesiącem, wśród osób aktywnych zawodowo nie zmieniły się przewidywania dotyczące **kondycji ich zakładów pracy**. Na jej poprawę liczy niespełna jedna czwarta pracujących (23%), pogorszenia obawia się co jedenasty (9%).

Tabela 14

Czy, Pana(i) zdaniem, w ciągu najbliższego roku sytuacja w Pana(i) zakładzie pracy:	Wskazania respondentów aktywnych zawodowo* według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
N*	580	502	507	574	543	536	612	582	515	501	568	520	497
– poprawi się	22	25	23	24	23	22	21	18	25	25	21	23	23
– pozostanie bez zmian	63	62	56	57	61	64	63	64	61	56	61	60	61
– pogorszy się	6	6	12	11	9	8	10	10	7	9	10	10	9
Trudno powiedzieć	9	7	9	8	7	6	6	8	7	10	8	7	7

BEZPIECZEŃSTWO ZATRUDNIENIA I OCENA LOKALNYCH RYNKÓW PRACY

W październiku nie odnotowaliśmy większych zmian w ocenach **sytuacji na lokalnych rynkach pracy**. Największe grupy ankietowanych twierdzą, że w ich miejscowości lub okolicy trudno o jakiegokolwiek zatrudnienie (30%) albo że można wprawdzie znaleźć pracę, ale niespełniającą oczekiwań (51%). Po 7% badanych wyraża opinie skrajne – że w ich miejscu zamieszkania nie ma żadnej pracy albo że bez większych problemów można znaleźć odpowiednie zatrudnienie.

Tabela 15

Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:	Wskazania respondentów według terminów badań												
	2015			2016									
	X	XI	XII	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X
	w procentach												
– bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	5	4	5	4	6	5	6	8	4	7	7	9	7
– można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	43	48	44	45	42	46	45	45	49	49	52	50	51
– trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	36	36	36	38	37	36	37	33	34	30	31	29	30
– nie można znaleźć żadnej pracy	12	8	11	9	12	10	8	9	8	8	6	7	7
Trudno powiedzieć	4	4	4	4	3	3	4	5	5	6	4	5	5

Na trudności związane ze znalezieniem jakiegokolwiek zatrudnienia relatywnie częściej niż inni narzekają osoby mieszkające w najmniejszych miastach i na wsi, badani z wykształceniem podstawowym, gimnazjalnym lub zasadniczym zawodowym, uzyskujący niskie dochody *per capita*, źle oceniający swoją sytuację materialną, mający od 55 do 64 lat, a uwzględniając status społeczno-zawodowy – bezrobotni, renciści, gospodynie domowe i robotnicy niewykwalifikowani. Problem ze zdobyciem jakiegokolwiek pracy w rejonie zamieszkania częściej dostrzegają też kobiety niż mężczyźni (zob. tabela aneksowa 7).

W ciągu ostatniego miesiąca wyraźnie zmalało **poczucie zagrożenia bezrobociem** w Polsce. Obecne wyniki są w tym zakresie rekordowo korzystne – niemal trzy czwarte pracujących (74%, od września wzrost o 6 punktów procentowych) deklaruje pewność zatrudnienia, natomiast niespełna jedna czwarta (23%, spadek o 7 punktów) liczy się z możliwością utraty pracy.

Utraty zatrudnienia częściej niż inni obawiają się pracownicy najgorzej sytuowani, z wykształceniem podstawowym, mieszkający w najmniejszych miastach, będący w młodym wieku, a uwzględniając status zawodowy – robotnicy niewykwalifikowani i pracownicy średniego szczebla – zob. tabela aneksowa 8.

Tabela 16

Czy liczy się Pan(i) z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?	Wskazania osób aktywnych zawodowo* według terminów badań																									
	2015						2016																			
	X (N=581)	XI (N=503)	XII (N=507)	I (N=574)	II (N=543)	III (N=536)	IV (N=612)	V (N=582)	VI (N=515)	VII (N=501)	VIII (N=568)	IX (N=521)	X (N=497)	w procentach												
	6	31	8	29	8	32	5	29	6	32	4	30	4	31	3	25	4	30	8	32	4	26	5	30	4	23
Bardzo poważnie się z tym liczę	6	31	8	29	8	32	5	29	6	32	4	30	4	31	3	25	4	30	8	32	4	26	5	30	4	23
Raczej tak	25		21		24		24		26		26		27		22		26		24		22		25		19	
Raczej nie	36		41		36		40		42		39		39		44		39		38		37		38		46	
Nie, to mało prawdopodobne	30	66		67		64		68		66		68		67		71		67		66		70		68		74
Trudno powiedzieć	3	3	4	4	4	4	3	3	2	2	2	2	2	2	2	4	4	3	3	2	2	4	4	3	3	3

* Dotyczy osób zatrudnionych, także rolników oraz emerytów i rencistów pracujących w niepełnym wymiarze godzin

Pomimo niewielkich wahań, nastroje społeczne od początku bieżącego roku utrzymują się na dość zbliżonym poziomie. W ocenach ogólnej sytuacji w kraju oraz sytuacji na polskiej scenie politycznej przeważa krytycyzm, oceny sytuacji gospodarczej najczęściej są neutralne, zaś w wymiarze prywatnym dominuje zadowolenie. Z kolei w przewidywaniach na najbliższy rok najczęściej wyrażane jest przekonanie, że zarówno w wymiarze publicznym, jak i prywatnym nic zasadniczo się nie zmieni. Jedyne wyraźnie korzystne zjawisko odnotowane w ostatnim miesiącu to spadek dość stabilnego do tej pory poziomu poczucia zagrożenia bezrobociem. Obecnie pewność zatrudnienia wyrażana wśród pracujących jest najwyższa od wielu lat – zbliżony poziom notowaliśmy ostatnio na przełomie 2007 i 2008 roku, a więc przed światowym kryzysem gospodarczym.

Opracował
Rafał BOGUSZEWSKI

A N E K S

Tabela 1

		Czy, ogólnie rzecz biorąc, sytuacja w naszym kraju zmierza w dobrym czy też w złym kierunku?			Liczba osób
		W dobrym	W złym	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		35	46	19	935
Płeć	Mężczyźni	40	42	19	441
	Kobiety	30	50	20	494
Wiek	18–24 lata	21	56	23	73
	25–34	29	47	24	181
	35–44	37	46	17	176
	45–54	32	48	20	141
	55–64	41	46	13	169
	65 lat i więcej	38	42	20	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	36	42	22	372
	Miasto do 19 999	46	33	21	127
	20 000 – 99 999	31	48	21	191
	100 000 – 499 999	33	52	15	148
	500 000 i więcej mieszk.	23	67	10	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	39	37	25	186
	Zasadnicze zawodowe	39	42	19	229
	Średnie	31	50	19	285
	Wyższe	30	54	16	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	32	52	16	105
	Średni personel, technicy	28	42	31	33
	Pracownicy adm.-biurowi	26	57	17	56
	Pracownicy usług	30	41	28	63
	Robotnicy wykwalifikowani	45	35	20	102
	Robotnicy niewykwalifik.	21	74	6	37
	Rolnicy	32	55	13	51
	Pracujący na własny rach.	42	42	16	46
	Bezrobotni	26	54	20	37
	Emeryci	40	40	19	217
	Renciści	39	44	17	58
	Uczniowie i studenci	30	44	26	41
	Gospodynie domowe i inni	27	50	22	90
	Pracuje w:	inst. państw., publicznej	34	39	27
spółce właścicieli prywatnych i państwa		33	48	19	83
sekt. pryw. poza rolnict.		34	51	15	242
prywatnym gosp. rolnym		32	56	13	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	32	46	22	105
	Od 650 zł do 999 zł	31	44	25	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	43	37	20	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	35	50	15	139
	2000 zł i więcej	29	58	13	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	14	50	35	83
	Średnie	32	50	18	368
	Dobre	40	43	17	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	66	17	17	60
	Raz w tygodniu	41	38	21	439
	1–2 razy w miesiącu	30	50	20	146
	Kilka razy w roku	25	60	16	199
	W ogóle nie uczestniczy	8	77	15	77
Poglądy polityczne	Lewica	16	68	16	136
	Centrum	23	58	19	247
	Prawica	62	24	14	287
	Trudno powiedzieć	25	49	26	256

Tabela 2

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację polityczną w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		19	36	41	4	936
Płeć	Mężczyźni	22	34	43	2	440
	Kobiety	17	38	39	7	496
Wiek	18-24 lata	19	39	40	2	73
	25-34	14	42	43	2	182
	35-44	20	39	33	8	176
	45-54	19	37	39	5	141
	55-64	17	36	45	3	168
	65 lat i więcej	26	26	43	6	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	19	39	36	6	372
	Miasto do 19 999	18	36	39	7	127
	20 000 – 99 999	20	38	38	4	191
	100 000 – 499 999	22	31	45	2	148
	500 000 i więcej mieszk.	15	25	59	1	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	27	30	35	8	186
	Zasadnicze zawodowe	18	40	37	5	228
	Średnie	17	36	43	5	286
	Wyższe	16	36	47	1	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	20	28	52	1	105
	Średni personel, technicy	18	34	45	3	33
	Pracownicy adm.-biurowi	9	43	47	1	56
	Pracownicy usług	14	47	37	3	63
	Robotnicy wykwalifikowani	21	37	34	8	102
	Robotnicy niewykwalifik.	12	40	49		37
	Rolnicy	34	30	36		51
	Pracujący na własny rach.	9	46	43	2	46
	Bezrobotni	13	40	40	7	37
	Emeryci	24	29	42	6	217
	Renciści	21	32	38	9	57
	Uczniowie i studenci	25	34	38	3	41
	Gospodynie domowe i inni	14	48	31	8	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	37	36	3	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	15	36	44	6	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	12	39	47	2	242
	prywatnym gosp. rolnym	33	33	34		53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	25	35	32	9	105
	Od 650 zł do 999 zł	18	38	40	5	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	24	43	29	4	174
	Od 1400 zł do 1999 zł	14	36	48	1	139
	2000 zł i więcej	18	30	51	1	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	12	26	57	4	83
	Średnie	17	38	40	6	368
	Dobre	22	36	38	3	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	41	27	27	5	60
	Raz w tygodniu	23	39	32	6	439
	1-2 razy w miesiącu	19	42	36	3	146
	Kilka razy w roku	12	33	52	3	199
	W ogóle nie uczestniczy	2	19	76	3	77
Poglądy polityczne	Lewica	7	28	65	1	136
	Centrum	9	37	52	2	248
	Prawica	38	34	25	3	287
	Trudno powiedzieć	15	41	34	11	256

Tabela 3

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację gospodarczą w Polsce? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		33	40	22	5	937
Płeć	Mężczyźni	38	38	22	2	441
	Kobiety	28	42	23	7	496
Wiek	18-24 lata	39	40	16	5	73
	25-34	27	44	25	4	182
	35-44	40	40	18	2	176
	45-54	34	36	26	4	141
	55-64	31	46	20	3	169
	65 lat i więcej	31	34	26	9	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	30	41	23	6	373
	Miasto do 19 999	36	41	19	4	127
	20 000 – 99 999	32	42	22	5	191
	100 000 – 499 999	35	36	26	4	149
	500 000 i więcej mieszk.	41	38	19	2	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	35	27	26	12	186
	Zasadnicze zawodowe	34	35	28	3	229
	Średnie	27	48	20	4	287
	Wyższe	36	44	17	2	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	44	37	17	1	105
	Średni personel, technicy	39	39	19	3	33
	Pracownicy adm.-biurowi	19	62	18	1	56
	Pracownicy usług	35	46	18	1	63
	Robotnicy wykwalifikowani	41	31	24	4	102
	Robotnicy niewykwalifik.	23	47	30		37
	Rolnicy	29	38	30	3	51
	Pracujący na własny rach.	35	56	9		46
	Bezrobotni	24	39	31	6	37
	Emeryci	28	41	24	7	218
	Renciści	31	29	27	13	58
	Uczniowie i studenci	46	27	20	8	41
Gospodynie domowe i inni	31	35	25	9	91	
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	36	42	19	3	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	46	35	18	2	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	33	46	20	1	242
	prywatnym gosp. rolnym	28	40	30	2	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	40	29	26	5	105
	Od 650 zł do 999 zł	28	41	26	4	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	36	40	18	6	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	29	43	24	3	139
	2000 zł i więcej	36	43	19	2	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	23	29	43	5	83
	Średnie	26	43	25	6	369
	Dobre	40	39	17	4	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	45	26	20	8	60
	Raz w tygodniu	34	42	19	4	440
	1-2 razy w miesiącu	32	41	22	5	146
	Kilka razy w roku	27	40	28	5	199
	W ogóle nie uczestniczy	32	36	28	5	77
Poglądy polityczne	Lewica	29	42	26	3	136
	Centrum	30	45	23	2	248
	Prawica	44	38	13	4	287
	Trudno powiedzieć	26	36	29	9	257

Tabela 4

		Czy obecnie Panu(i) i Pana(i) rodzinie żyje się:			Liczba osób
		dobrze	ani dobrze, ani źle	źle	
		%	%	%	
Ogółem		59	34	7	937
Płeć	Mężczyźni	59	34	7	441
	Kobiety	59	34	7	496
Wiek	18–24 lata	79	13	6	73
	25–34	69	28	4	182
	35–44	73	25	3	176
	45–54	56	34	10	141
	55–64	45	45	10	169
	65 lat i więcej	44	47	9	196
Miejsce zamieszkania	Wieś	52	41	7	373
	Miasto do 19 999	68	25	7	127
	20 000 – 99 999	59	35	6	191
	100 000 – 499 999	63	29	8	149
	500 000 i więcej mieszk.	67	28	4	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	49	41	10	186
	Zasadnicze zawodowe	45	42	12	229
	Średnie	59	36	5	287
	Wyższe	80	19	2	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	86	14		105
	Średni personel, technicy	73	23	5	33
	Pracownicy adm.-biurowi	76	23	1	56
	Pracownicy usług	62	31	7	63
	Robotnicy wykwalifikowani	59	38	2	102
	Robotnicy niewykwalifik.	60	35	5	37
	Rolnicy	42	43	14	51
	Pracujący na własny rach.	74	23	3	46
	Bezrobotni	33	47	20	37
	Emeryci	48	45	7	218
	Renciści	28	49	23	58
	Uczniowie i studenci	82	7	8	41
	Gospodynie domowe i inni	55	38	7	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	77	22	1	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	73	20	6	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	67	30	3	242
	prywatnym gosp. rolnym	42	45	14	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	42	39	19	105
	Od 650 zł do 999 zł	45	47	7	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	54	40	6	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	62	34	5	139
	2000 zł i więcej	85	13	2	146
Ocena własnych war. mater.	Źłe	8	41	51	83
	Średnie	32	63	5	369
	Dobre	88	11	1	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	62	33	5	60
	Raz w tygodniu	58	35	7	440
	1–2 razy w miesiącu	57	36	6	146
	Kilka razy w roku	56	34	10	199
	W ogóle nie uczestniczy	68	26	5	77
Poglądy polityczne	Lewica	66	27	7	136
	Centrum	60	34	5	248
	Prawica	61	34	5	287
	Trudno powiedzieć	52	37	10	257

Tabela 5

		Jak Pan(i) ogólnie ocenia obecną sytuację w Pana(i) zakładzie pracy? Czy jest ona:				Liczba osób
		dobra	ani dobra, ani zła	zła	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		64	27	8	1	497
Płeć	Mężczyźni	62	30	7	2	274
	Kobiety	67	23	9	1	223
Wiek	18-24 lata	80	9	11		25
	25-34	62	31	6	1	130
	35-44	71	22	6	1	145
	45-54	54	31	13	2	110
	55-64	61	31	6	2	71
	65 lat i więcej	76	16	3	4	16
Miejsce zamieszkania	Wieś	58	30	12	0	202
	Miasto do 19 999	72	19	8	2	60
	20 000 – 99 999	59	33	5	3	85
	100 000 – 499 999	70	24	4	3	89
	500 000 i więcej mieszk.	76	21	2	1	61
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	54	35	8	3	38
	Zasadnicze zawodowe	61	29	8	2	122
	Średnie	63	25	11	1	155
	Wyższe	69	25	4	1	182
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	75	21	4		105
	Średni personel, technicy	58	29	12		33
	Pracownicy adm.-biurowi	62	34	3	2	56
	Pracownicy usług	77	21	1		63
	Robotnicy wykwalifikowani	68	26	5	2	101
	Robotnicy niewykwalifik.	56	35	5	5	37
	Rolnicy	33	29	38		51
	Pracujący na własny rach.	65	29	3	3	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	67	25	8		119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	74	23	4		83
	sekt. pryw. poza rolnict.	67	28	3	3	242
	prywatnym gosp. rolnym	31	32	37		53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	46	31	23		47
	Od 650 zł do 999 zł	60	29	11		67
	Od 1000 zł do 1399 zł	68	24	4	4	84
	Od 1400 zł do 1999 zł	67	32	1		79
	2000 zł i więcej	66	26	8	1	98
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	31	25		26
	Średnie	51	37	10	3	165
	Dobre	73	21	5	1	306
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	56	32	12		19
	Raz w tygodniu	64	27	9	1	227
	1-2 razy w miesiącu	64	28	7	1	88
	Kilka razy w roku	60	29	8	3	117
	W ogóle nie uczestniczy	81	15	2	3	41
Poglądy polityczne	Lewica	70	19	10	1	72
	Centrum	60	32	7	1	139
	Prawica	66	27	6	1	157
	Trudno powiedzieć	63	26	9	3	126

Tabela 6

		Jak Pan(i) sądzi, czy w ciągu najbliższego roku sytuacja w Polsce poprawi się, pogorszy czy też się nie zmieni?				Liczba osób
		Poprawi się	Nie zmieni się	Pogorszy się	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	
Ogółem		25	38	29	8	936
Płeć	Mężczyźni	28	37	29	7	441
	Kobiety	23	38	30	9	495
Wiek	18-24 lata	20	43	32	5	73
	25-34	20	43	28	9	182
	35-44	28	38	28	6	176
	45-54	21	42	32	4	141
	55-64	26	34	31	10	169
	65 lat i więcej	32	31	28	9	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	25	43	24	9	373
	Miasto do 19 999	35	38	20	7	127
	20 000 – 99 999	19	40	32	9	191
	100 000 – 499 999	27	33	36	3	148
	500 000 i więcej mieszk.	23	19	48	10	97
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	32	41	16	10	186
	Zasadnicze zawodowe	28	40	23	9	229
	Średnie	20	39	33	8	286
	Wyższe	24	31	41	4	235
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	28	24	45	2	105
	Średni personel, technicy	29	35	31	4	33
	Pracownicy adm.-biurowi	14	48	36	3	56
	Pracownicy usług	22	37	23	18	63
	Robotnicy wykwalifikowani	27	46	18	9	102
	Robotnicy niewykwalifik.	22	41	34	3	37
	Rolnicy	33	32	31	4	51
	Pracujący na własny rach.	17	45	31	6	46
	Bezrobotni	17	51	23	9	37
	Emeryci	31	32	29	8	217
	Renciści	18	41	31	10	58
	Uczniowie i studenci	24	40	26	10	41
	Gospodynie domowe i inni	25	41	25	9	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	24	41	29	7	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	28	36	32	4	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	22	38	33	7	242
	prywatnym gosp. rolnym	32	32	29	6	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	34	39	22	5	105
	Od 650 zł do 999 zł	26	40	30	5	142
	Od 1000 zł do 1399 zł	28	38	24	10	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	24	35	33	8	139
	2000 zł i więcej	22	31	44	3	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	21	34	41	3	83
	Średnie	21	40	28	11	369
	Dobre	29	36	28	6	484
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	58	28	9	5	60
	Raz w tygodniu	29	39	24	9	439
	1-2 razy w miesiącu	23	42	30	5	146
	Kilka razy w roku	15	40	37	8	199
	W ogóle nie uczestniczy	12	26	57	5	77
Poglądy polityczne	Lewica	11	33	52	3	136
	Centrum	14	37	43	5	247
	Prawica	49	29	16	6	287
	Trudno powiedzieć	18	48	20	14	257

Tabela 7

		Jak określił(a)by Pan(i) sytuację na rynku pracy w Pana(i) miejscowości lub w okolicy? Czy, Pana(i) zdaniem, obecnie:					Liczba osób
		bez większych problemów można znaleźć odpowiednią pracę	można wprawdzie znaleźć jakąś pracę, ale trudno jest o pracę odpowiednią	trudno jest znaleźć jakąkolwiek pracę	nie można znaleźć żadnej pracy	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	%	%	
Ogółem		7	51	30	7	5	935
Płeć	Mężczyźni	9	54	27	6	4	440
	Kobiety	5	49	34	7	5	495
Wiek	18–24 lata	13	51	30	3	3	73
	25–34	7	53	31	8	0	182
	35–44	7	65	25	2	1	176
	45–54	9	52	28	9	2	141
	55–64	6	43	38	7	6	168
	65 lat i więcej	4	44	29	9	13	195
Miejsce zamieszkania	Wieś	4	48	35	12	1	373
	Miasto do 19 999	6	37	43	7	8	127
	20 000 – 99 999	6	54	29	3	7	190
	100 000 – 499 999	9	60	22	3	5	149
	500 000 i więcej mieszk.	19	66	9		6	96
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	5	40	39	8	8	186
	Zasadnicze zawodowe	3	47	36	11	3	229
	Średnie	8	55	27	5	5	286
	Wyższe	10	61	22	4	3	234
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	15	61	14	7	3	105
	Średni personel, technicy	16	61	24			33
	Pracownicy adm.-biurowi	2	64	28	4	3	56
	Pracownicy usług	8	56	34	2		63
	Robotnicy wykwalifikowani	5	67	27	1	1	102
	Robotnicy niewykwalifik.		54	35	11		37
	Rolnicy	5	54	24	17		51
	Pracujący na własny rach.	18	48	27	2	4	45
	Bezrobotni	4	37	49	10		37
	Emeryci	4	45	34	8	10	217
	Renciści	3	25	47	13	13	58
	Uczniowie i studenci	18	59	17		6	41
	Gospodynie domowe i inni	3	43	39	10	5	91
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	5	58	27	8	2	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	10	70	16		4	83
	sekt. prywat. poza rolnict.	11	58	27	3	1	241
	prywatnym gosp. rolnym	5	53	26	17		53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	8	43	39	9	1	105
	Od 650 zł do 999 zł	5	44	37	11	2	141
	Od 1000 zł do 1399 zł	5	52	30	8	5	175
	Od 1400 zł do 1999 zł	5	61	22	5	7	138
	2000 zł i więcej	13	55	21	5	6	146
Ocena własnych war. mater.	Złe	7	30	46	11	5	83
	Średnie	3	52	31	8	6	367
	Dobre	10	54	27	5	4	485
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	4	55	20	10	11	60
	Raz w tygodniu	6	47	38	5	4	439
	1–2 razy w miesiącu	3	54	34	8	2	146
	Kilka razy w roku	7	59	22	8	5	198
	W ogóle nie uczestniczy	21	49	13	9	7	77
Poglądy polityczne	Lewica	9	52	28	8	3	136
	Centrum	9	54	25	6	6	248
	Prawica	6	55	30	6	4	286
	Trudno powiedzieć	6	45	38	7	5	257

Tabela 8

		Czy liczy się Pan(i). z możliwością utraty obecnej pracy (zwolnienia, bankructwa, upadku, likwidacji zakładu, gospodarstwa itp.)?			Liczba osób
		Tak	Nie	Trudno powiedzieć	
		%	%	%	
Ogółem		23	74	3	497
Płeć	Mężczyźni	21	76	3	274
	Kobiety	26	71	3	223
Wiek	18–24 lata	29	68	3	25
	25–34	30	68	2	130
	35–44	19	78	3	145
	45–54	25	71	4	110
	55–64	17	81	2	71
	65 lat i więcej	17	75	9	16
Miejsce zamieszkania	Wieś	21	78	1	202
	Miasto do 19 999	34	66		60
	20 000 – 99 999	25	70	5	85
	100 000 – 499 999	23	69	8	89
	500 000 i więcej mieszk.	20	77	3	61
Wykształcenie	Podstawowe / gimnazjalne	34	62	3	38
	Zasadnicze zawodowe	23	75	1	122
	Średnie	18	77	5	155
	Wyższe	26	72	2	182
Grupa społeczna i zawodowa	Kadra kier., spec. z wyższym wyksz.	23	74	3	105
	Średni personel, technicy	32	64	4	33
	Pracownicy adm.-biurowi	24	72	4	56
	Pracownicy usług	25	74	1	63
	Robotnicy wykwalifikowani	25	73	1	101
	Robotnicy niewykwalifik.	34	62	4	37
	Rolnicy	12	86	2	51
	Pracujący na własny rach.	17	75	8	46
Pracuje w:	inst. państw., publicznej	22	75	3	119
	spółce właścicieli prywatnych i państwa	23	74	3	83
	sekt. pryw. poza rolnict.	27	70	3	242
	prywatnym gosp. rolnym	12	87	2	53
Dochody na jedną osobę	Do 649 zł	38	57	5	47
	Od 650 zł do 999 zł	32	68		67
	Od 1000 zł do 1399 zł	20	73	7	84
	Od 1400 zł do 1999 zł	23	74	3	79
	2000 zł i więcej	26	73	1	98
Ocena własnych war. mater.	Złe	44	48	8	26
	Średnie	23	72	5	165
	Dobre	22	77	2	306
Udział w prakt. religijnych	Kilka razy w tygodniu	36	64		19
	Raz w tygodniu	22	77	2	227
	1–2 razy w miesiącu	21	77	2	88
	Kilka razy w roku	28	68	4	117
	W ogóle nie uczestniczy	21	69	10	41
Poglądy polityczne	Lewica	21	77	2	72
	Centrum	26	72	1	139
	Prawica	21	74	5	157
	Trudno powiedzieć	25	72	3	126